

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

Факултет за изящни изкуства

Катедра „Плакат и визуална комуникация“

Емилио Антонов Бората

ИНВЕНЦИИ НА ПОЛСКАТА ПЛАКАТНА ШКОЛА ВЪРХУ СПЕЦИФИКАТА И МЕТОДИТЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ПО ПЛАКАТ И ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ

АВТОРЕФЕРАТ

към дисертация за получаване на научно-образователна степен „доктор“

Научен ръководител:

проф. Георги Георгиев Янков – НХА

Научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“

Зачислен със заповед 0301 – У, София, 14.11.2019 г.

София, 2024 г.

Проучването разглежда спецификата и методите на образователния процес конкретно в Национална художествена академия – София и Академия за изящни изкуства във Варшава

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Въведение.....	3
2. Мотиви и предмет на изследването.....	8
3. Цели и задачи.....	11
4. Структура и методология.....	13
5. Приноси на изследването.....	19
6. Заключение.....	21
7. Благодарности от първо лице.....	24
8. Научни публикации.....	25
9. Библиография.....	25
10. Използвана литература.....	27

1. Въведение

Плакатът и визуалната комуникация са две неделимо свързани художествени сфери, които имат огромно влияние върху мисленето и възприемането на изобразителното изкуство и визуалната култура на съвременното общество. Когато се говори за плаката, неминуемо става дума за визуалната комуникация – плаката е вид визуална комуникация, носеща художествен заряд. Плакатите са не само изкуство, а истински инструменти за предаване на информация, носещи заряд от идеи и емоции чрез изображения, текст и дизайн. Присъстват в ежедневието ни, променили форма си, но съхранили същите принципи: рекламни билборди и опаковки на стоки до културни афиши и образователни материали. Постерът (включвайки в основите си визуалната комуникация) и визуалната комуникация, играят ключова роля в това как информацията се представя и разбира от зрителите/консуматорите, влияейки на възприятията и решенията им - индиректно и пасивно, а в случаите на политическа агитация – директно и агресивно.

Плакатното изкуство като средство за изразяване и влияние съдържа потенциал, който се разгръща и развива във времето. Плакатът е една от най-ефективните форми на визуална комуникация. Той е предназначен да привлече вниманието на зрителя и да му предаде определена информация, да насочи неговите мисли в определена посока и да предаде силно послание и конкретна позиция. Корените на постера започват още от XIX век с френския майстор на илюстрацията и ранните му плакати – Анри дьо Тулуз-Лотрек и неговия съвременник представител на Сецесиона и уникален илюстратор и плакатист - Алфонс Муха.

Изследването на дисертационния труд насочва своето внимание към българската и полската плакатна школа. В България плакатът се развива като самостоятелно изкуство в началото на 20-ти век, но е силно повлиян от чуждестранните тенденции, особено от полската плакатна школа. Българските майстори от ранния период на плаката в България изявяват своите възможности и остроумни идеи върху всевъзможни източници на реклама, като: календари, опаковки за различни продукти, брошури, корици на бележници и т.н. Плакатът все още не заема своето място в познатия на всеки от нас голям правоъгълен формат.

Най-определящият момент и събитие за световната история на плаката въобще е периода на „златният век“ на полската плакатна школа от 60-те години на XX век. Този период се характеризира с изчистен графичен стил, използване на символи, метафори и силно изразено социално послание. Представителите от този момент в историята на художествения афиш са изявени майстори, не малка част от тях самоуки, но с високи стандарти за художествена естетика и вкус. Тяхното отражение и възгледи за изкуството на плаката се отразяват върху следващите поколения, наследници на техните художествени принципи и възгледи. Това ново поколение насочва цялото си внимание, усилия и енергия в извеждането на „чистия“ плакат, този който е синоним за всички рекламни и информационни носители, които ни заобикалят и до ден днешен.

Исторически погледнато, полската плакатна школа се отличава с богатство на креативни решения и иновации, които са оказали значително влияние върху плакатното изкуство и визуалната комуникация в цял свят.

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

Именно тези нейни качества са така търсени и желани от художниците, занимаващи се с изкуството на плаката. Преди всичко обаче, за направата на подобен тип творба, човек трябва да е получил базисното и необходимо познание и обучение в тази сфера. Това обхваща редица сфери, като педагогически опит на преподавателите, специфика и методология на образователния процес, които са тясно свързани с крайния резултат – грамотен художник приложен график.

В настоящата дисертация ще се разгледат именно тези сфери в полагането на основите за създаването на художниците-плакатисти. Общите черти и влиянието, което оказва полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България. Ще се анализират основните характеристики на полската плакатна школа и нейното влияние върху българските художници и преподаватели. Ще се разгледат и съвременните тенденции в образованието по плакат и визуална комуникация в България в светлината на опита на полската школа.

Съществуват известни колебания и липса на информация при формулирането на проблемите, които възникват при художественото възпитание и образование по дисциплините „Плакат“ и „Визуална комуникация“, особено във висшите училища. Тези проблеми са свързани пряко с теорията на изкуството (по-конкретно с изкуството на плаката) и практическата работа, извършвана в процеса на обучение. В изследването се акцентира върху начина на обучение в катедрите, които преподават гореспоменатите дисциплини: Катедра „Плакат и визуална комуникация“ в

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

Национална художествена академия – София и дисциплината „Плакат“ към катедра „Графичен дизайн“ в Академия за изящни изкуства във Варшава.

Изследването обхваща периода на развитие на плаката като жанр в изкуството от края на Първата световна война и опустошителните последици, довели човечеството до нови по-жестоки конфликти, чак до съвременната обстановка и образователни практики. Акцентите се поставят в годините на подем на плаката – бурното индустриализиране на европейските нации, преди и по време на двете световни войни, осигуряват благоприятна среда за плакатното явление. Поощрява се рекламата заради бума на консуматорството преди и след периода на Голямата депресия, на власт в редица държави по света се настаняват диктатори и политически системи, които използват плаката като средство за политическа пропаганда и изкривяване на действителността на местно и световно ниво. И следващите три ключови периода за плаката и неговото развитие, белязали неговия възход, но и край на традиционното му възприемане от човешките маси: Втората световна война, Социалистическият реализъм и демократичните промени, както и разпада на Източния блок след 1989 година.

Докато се проследява изкуството на плаката, което се развива тясно в България и Полша и по-конкретно в Национална художествена академия в София и Академия за изящни изкуства във Варшава, главен обект на проучването е спецификата и методиката на образователния процес, които се използват в учебните заведения от водещите преподаватели на главните дисциплини в двете катедри - техният професионализъм и индивидуално внимание към всеки студент. Проследяват се и се сравняват историческите

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

предпоставки за развитието на българската и полската художествени академии, тяхното развитие от формирането им, както и се извличат иновациите, които плакатното изкуство оказва върху световното и най-вече българското развитие на плаката.

В рамките на представения труд се систематизира и разглежда наличната литература по темата, която количествено е ограничена. Провеждат се интервюта и се събира актуална информация от водещите преподаватели в тези дисциплини. Тясната и постоянна връзка с преподавателите от двете академии по изкуства, помага на автора да систематизира и анализира спецификите и методите, служещи и използвани от андрагозите в учебните заведения.

Като допълнителен принос към проучването може да се представи и фактът, че авторът на текста е минал цикъла на обучение и в двете учебни заведения в съответните дисциплини в България и Полша. Това внася допълнително светлина върху атмосферата в учебните пространства и пряката комуникация на преподавателите и студентите, адаптирани в научен формат. Този процес създава основа за бъдещо развиване и задълбочен анализ на разглежданата тема.

2. Мотиви и предмет на изследването

Главният мотив за създаването на проучването е необходимостта от осъвременяване, анализиране и допълване на методите и принципите на обучението по „Плакат“. Тъй като плакатът като изкуство се създава да комуникира с обществеността пряко, той следва да бъде винаги актуален в настоящия контекст. В този смисъл такива проучвания имат място регулярно в професионалната литература и необходимостта от тяхната актуализация е непреходна. При анализирането на настоящия опит и практики в обучението по плакат фокусът ще е върху един от важните му двигатели и инспиратори, а именно влиянието на Полската плакатна школа.

Полската плакатна школа е известна с иновативния си подход към приложната графика, в частност – плаката и визуалната комуникация. Изучаването на влиянието, което тази школа оказва на световното изкуство и в частност на българското, дава възможността да се извлекат важни поуки за обогатяване на българското национално творчество. Изучаването на спецификите и методите в образователния процес, използвани в София и Варшава, тяхното взаимно влияние една на друга и историческата близост на двете катедри, подобряват образователния процес в България като го правят по-съвременен и ефективен.

Създаването на дисертационен труд по тази тема може да допринесе и предостави нови знания, хоризонти и перспективи в областта на образованието по „Плакат“ и „Визуална комуникация“.

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

В съвременния свят, където визуалната комуникация и образите играят ключова роля в обществото, изкуството на плаката става средство за изразяване и влияние с огромен потенциал. Плакатът е една от най-ефективните форми на визуална комуникация. Предназначен е да привлече вниманието на зрителя с определената информация, която носи и да насочи мислите му в желаната посока с цел да предаде силно послание и конкретна позиция. В България плакатът се развива като самостоятелно изкуство в началото на 20-ти век, но е силно повлиян от чуждестранните тенденции, особено от полската плакатна школа. Най-определящият за световната история на плаката е периода на „златният век“ на полската плакатна школа от 60-те години на XX век. Този период се характеризира с изчистен графичен стил, използване на символи, метафори и силно изразено социално послание.

Полската плакатна школа се отличава с богатство на креативни решения и иновации, които са оказали значително влияние върху изкуството на плаката и визуалната комуникация в цял свят. В настоящата дисертация обектът на проучването е Полската плакатна школа и влиянието ѝ върху методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България. Анализират се основните характеристики на полската плакатна школа и нейното влияние върху българските художници и преподаватели, като се разглеждат и съвременните тенденции в образованието по плакат и визуална комуникация в България в светлината на опита на полската школа.

Изследването разглежда важните периоди и промени в развитието на плаката като жанр в изкуството от края на Първата световна война до наши дни. Акцентите се поставят в годините на подем на плаката – бурното

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

индустриализиране на европейските нации, осигуряващи благоприятна среда за плакатното явление, следвани от трите ключови периода за плаката: Втората световна война, Социалистическият реализъм и демократичните промени след 1989 година.

Проучването проследява развитието и особеностите на изкуството на плаката в България и Полша в гореспоменатите исторически периоди, тяхната взаимовръзка в полето на професионалната реализация на художниците и своевременно в обучението в двете официални художествени институции за висше образование – Национална художествена академия в София и Академия за изящни изкуства във Варшава. Проследяват се и се сравняват историческите предпоставки за развитието на българската и полската художествени академии, тяхното развитие от формирането им, както и се извличат иновациите, които изкуството на плаката оказва върху световното и най-вече над българското развитие на плаката.

Проучването се основава на монографични издания и публикации от периодичния печат, отнасящи се до Полската плакатна школа, нейното развитие и принципи на влияние в световен мащаб. При разглеждането на образователния процес по плакат в България – неговите методи и специфики, са добавени и интервюта от настоящите преподаватели в Национална художествена академия и творци, обучавали се в специалността „Плакат и визуална комуникация“, както и документация за програмите и учебния план, даващи яснота за нейното историческо развитие, фокус и практики.

3. Цели и задачи

Дисертационният труд има три основни цели, които се опитва да удовлетвори чрез приложената литература, актуални изследвания по темата, интервюта и емпиричен метод на автора:

- Да проучи процеса на взаимодействие между академиите по изкуства в София и във Варшава чрез изследването на хронологията на историческото развитие на Национална художествена академия в София и Академия за изящни изкуства във Варшава, извличайки важните изводи за причинно-следствените предпоставки за тяхното съществуване и развитие.
- Да се анализират и систематизират най-добрите и най-актуалните специфики и методи на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България, под влиянието на Полската плакатна школа, която оказва посредством художници представители и индиректно чрез международна колаборация;
- На базата на предходните две цели да се изведат принципите, по които водещите образци в изкуството в световен мащаб влияят или биха могли да влияят на художествения образователен процес.

Поставените цели следва да бъдат удовлетворени с изпълнението на задачите:

- Да се направи обстоен преглед на историческата хронология, системен и сравнителен анализ на варшавската и софийската академии по изкуство, извличайки важните изводи за причинно-следствените предпоставки за тяхното съществуване и развитие;
- Подробен обзор и анализ на предпоставките за съществуването изобщо на художествени академии в двете страни. Разглеждане на техният принос към културното богатство и опазването на традициите, които те съхраняват за своите народи и влиянието, което си оказват една на друга;
- Разглеждането на спецификата и методологията на преподаване в двете учебни заведения, както и сравнение на изискванията на теоретичното и техническото ниво, нужно на студентите за успешното им завършване на образователния процес. От тях ще бъдат изведени примери за влиянието на Полската плакатна школа върху тези специфики на образователния процес в Национална художествена академия в София.
- Преглед на основните периоди на развитие на Полската плакатна школа, взаимодействието ѝ с българското плакатно изкуство и идентифициране на връзките на влияние в образователния процес и каналите, по които са възникнали, което от своя страна ще даде и допълнителен принос на изследването – извеждайки и систематизирайки още веднъж принципите на взаимовлияние в изкуството, в този случай в контекста на плаката, но и генерално.

4. Структура и методология

Дисертационния труд има класическа структура и се състои от въведение, три основни глави и заключение.

В уводната част се представят мотивите за създаване на проучването, неговите цели, задачи, методология и приноси в дисертационния труд.

Плакатът е предвестник на всички рекламни материали, заобикалящи нашата среда на обитание – интериора и екстериора. Значението на визуалната култура във всекидневието на всички ни е от голямо значение и е неоспорим факт. Повечето информация, която съвременния човек „поглъща“ директно и индиректно е визуална, а не фонетична. Това се дължи на малкото време и изместените приоритети, които съкращават и малкото време в забързаното общество, в което се намира човека на XXI век. Той се позиционира в среда заобиколен от различни визуални послания, среда на постоянно „бомбардиране“ на съзнанието му. Тези нови тенденции в информативната среда, които несъзнателно изместват другите медии, пораждат необходимост от създаването на разработки, обхващащи и поставящи проблема на професионалното обучение на кадри, занимаващи се с визуална комуникация. По-конкретно създаването на „рецепти“ за по-доброто обучение на такива кадри. Фокуса на информативната среда става все по-визуално ориентиран – заради бързото и лесно възприемане и предаване на послания, без нуждата от взирание и дълго размишление, е необходимо подготвянето на професионалисти, отговорни за естетически „чистата“ визуална среда, в която ще попаднат следващите поколения.

В първата глава „I. Полската плакатна школа и влиянието ѝ в България“ се представя обекта на изследването и е въвеждаща в темата. Проследява се развитието на плаката в Полша и формирането на световнопризнатата Полска плакатна школа, акцентирайки на трите ключови периода от нейното възникване и развитие, както и историческия контекст в България през тези периоди в следните опорни точки:

1. Плакатът между Първата и Втората световни войни;
 2. Социалистическият реализъм в България и Полша;
 3. Плакатът в България и Полша във времето на постсъветския период.
- Изхождайки от политическите реалности и развития в България и Полша, приложната графика (в частност плаката и визуалната комуникация), поемат по сравнително различен път своето развитие и налагат влиянието си върху масата хора с различен интензитет. Българската нация от самото си освобождение през 1878 година попада под постоянното политическо напрежение, оказвано от различните водещи политически сили, насъсквайки различни културни и религиозни вражди между обитателите на Балканския полуостров. Именно тези обстоятелства засилват културните различия между славянското население на полуострова. Това оказва ключово значение в развитието на изкуството с цел по-лесното обособяване на българското изобразително изкуство и поставянето на народа ни сред бързо развиващата се европейска култура. В същото време полската нация попада под ударите и в битките на великите сили, заобикалящи нейната територия. Тези диспути и политическа натовареност в централна Европа, изграждат в

полската нация изключително силно чувство за национален суверенитет, подчертавайки значението на богата и силна културна независимост;

- Проследява се развитието на плаката в различните ключови етапи и моменти в човешката история на XX век. Двете големи войни, насилствено наложените политически режими и репресивни методи на управление и падането на „Желязната завеса“ и демократичните промени в България и Полша. Двете страни споделят много сходни исторически съдби и врагове. Тяхното приспособяване към реалността на живота по времето на социалистическия реализъм показва силното желание на полските художници за независима и различна художническа третировка на визуалните изкуства. В България това не е така силно засегнато и художниците, творящи в този период, не са ангажирани с толкова сериозни задачи, но техният завет не е по-малко отговорен за развитието на плаката в световен мащаб.

Във втората глава „II. Специфики и методи на образователния процес по плакат в България и Полша“ се проследява исторически хронологията на развитие на двете художествени академии и се провежда системен и сравнителен анализ на тяхното развитие. Всяка една от тях бива индивидуално представена, на базата на което се извеждат приликите и разликите в историческо им формиране. От тази позиция бихме могли да си дадем сметка за спецификите на средата и доколко тя влияе на резултата.

- За да бъде ефективен образователния процес трябва да бъде адаптиран към нуждите и възможностите на студентите, да използва

различни методи за учене и да бъде подкрепян от подходящи материали и технологии. Етапите и стъпките, които ще бъдат разгледани и обяснени, използвани в процеса на обучение по дисциплините „Плакат“ и „Визуална комуникация“ в академиите по изкуства в София и Варшава са: цел, участници, учебни материали, оценяване, учебен план и сътрудничество и комуникация;

- Обръща се задълбочено внимание на анализирането и изследването на вече съществуващи специфики на образователния процес, които се използват във всекидневните андрагогически практики на преподавателите в академиите;
- Преставят се структурните формирания в двете учебни заведения и тяхната организация – катедра „Плакат и визуална комуникация“ в Национална художествена академия и дисциплина „Плакат“ към катедра „Графичен дизайн“ в Академия за изящни изкуства във Варшава. Проследяват се и извеждат факти за тяхното развитие и влияние в света на плаката. Анализират се ключови представители, допринесли за обогатяването на приложната графика въобще и се представят основните методи и принципи в художественото образование по плакат на двете места.

В трета глава „III. Взаимодействие на полската плакатна школа и българското художествено образование по плакат“ се извеждат водещите методи в образователния процес по „Плакат“ и „Визуална комуникация“, които оформят цялостното личностно и художествено изграждане на студентите и бъдещи художници:

- Посредством представянето на нужните умения и художически нагласи се проследява методологията на преподаване в академиите по изкуства в София и Варшава. Близостта и припокриващите се методи и похвати, показват една взаимовръзка между двете институции;
- Аналитично изследване на новите методи и похвати, използвани в образователния процес по света и в частност използването на интерактивни методи в Национална художествена академия в София;
- Оказваното влияние на съвременния полски подход в изкуството на плаката върху методологичните принципи и образователен процес по плакат в България.

В заключителната част се включва синтезирания преглед, изводи, ползи и поуки от взаимовръзките на Полската плакатна школа и влиянието ѝ във висшето образование по плакат в Националната художествена академия – София. В него се извеждат още основните принципи на взаимодействие в художествения свят в една вечно актуална и непреходна форма на общуване като изкуството на плаката.

В разработката на дисертационния труд са използвани различни методи на анализ, които имат за цел проследяването на взаимовръзките между българската и полската плакатни школи. Анализират се:

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

- Наличната теоретична и художествена литература по темата, която в известна степен е оскъдна и несистематизирана;
- Български и полски представители на плаката. Техните произведения, художническа и андрагогическа дейност, влиянието им върху изкуството на плаката и наследството, което са оставили след себе си;
- Спецификите на образователния процес по „Плакат“ и „Визуална комуникация“ в България и Полша. Поставяните задачи, техните корени и художническото развитие на студентите посредством тези упражнения;
- Мненията на преподавателите за методите, използвани в ателиетата по дисциплините „Плакат“ и „Визуална комуникация“ в съвременния образователен процес.

5. Приноси на изследването

Дисертационният труд предлага принос към изследването на връзките между различните национални школи по изкуство, като поставя акцент върху ролята на Полската плакатна школа и нейното въздействие върху развитието на българската визуална комуникация и плакатното изкуство. Тази работа обогатява съществуващите знания чрез задълбочен анализ на историческите, културните и образователни аспекти, свързани с обучението по плакат в България, като представя нови перспективи и интерпретации, които до момента са били недостатъчно изследвани.

Една от основните заслуги на изследването е акцента на значението на Полската плакатна школа, която е известна със своята иновативност и силно социално послание, към историческото развитие на плаката в България. Чрез детайлен преглед на историческите контексти, в които се развиват българското и полското плакатно изкуство, се предлагат нови възможности за разбиране на културния обмен между тези две нации. Този подход не само разкрива влиянието на полския стил върху българските художници, но също така подчертава значимостта на интернационалните взаимодействия в процеса на формиране на националните художествени традиции.

В допълнение, дисертацията се концентрира в своя принос към методологията на обучението по плакат и визуална комуникация. Изследването не просто проследява историческото развитие на тези дисциплини, но и анализира съвременните образователни практики, като поставя акцент върху важността на адаптирането на учебния процес към съвременните изисквания и тенденции. Чрез този анализ се открояват нови подходи и методи, които биха могли да подобрят качеството на образованието в Националната художествена

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

академия в София, като същевременно се подчертава значимостта на интердисциплинарността и иновациите в обучението.

Особеностите на полската школа, като използването на символи и метафори в плаката, са представени в нова светлина, като дисертацията демонстрира как тези техники могат да бъдат интегрирани в съвременния български контекст. Това не само подчертава важността на запазването на традициите, но и показва как те могат да бъдат преосмислени и адаптирани, за да отговорят на предизвикателствата на съвременната визуална комуникация.

Изследването също така има за цел да предложи и практическа стойност чрез своите препоръки за подобряване на образователния процес. То не се ограничава само до теоретичен анализ, но и предлага конкретни насоки за усъвършенстване на обучението по плакат и визуална комуникация в България, базирани на успешни практики от Полша. Този подход е от особено значение в контекста на глобализацията и нарастващата необходимост от интеркултурно разбиране и сътрудничество в изкуството.

Заключителният принос на дисертацията се състои в обединяването на историческите и съвременните аспекти на плакатното изкуство, като по този начин създава цялостна картина на неговото развитие и значение в България. Изследването синтезира информацията за взаимовръзките между различните културни контексти и представя нови начини за интерпретация на тези взаимодействия в рамките на съвременното изкуство и образование.

В заключение, тази дисертация се цели да приложи интердисциплинарен подход и задълбоченост на анализа, което да я направи ценен източник на знания както за изследователи, така и за практики в областта на визуалната комуникация и плакатното изкуство. Чрез внимателното проучване на историческите и културните връзки между България и Полша, както и на

съвременните образователни практики, дисертацията предоставя нови перспективи и възможности за развитие на тези области в контекста на глобалния културен диалог.

6. Заключение

Периодът, разгледан в настоящия дисертационен труд, обхваща значителна част от съвременното развитие на плаката и неговото място в света на визуалната комуникация. От момента на неговото възникване до съвременния му вид, плакатът претърпява множество промени и преиначавания, обусловени от политическите убеждения, социалните реформи и образователните идеали на различни държави. Днес плакатът продължава да съществува като многокомпонентно изкуство, включвайки в себе си разнообразие от други форми на изобразителното изкуство. Плакатът изпълнява различни функции — информира, подтиква към действие, ангажира съзнанието, рекламира и пропагандира.

Художниците, които се посвещават на изкуството на плаката и визуалната комуникация, не се ограничават само с приложната графика. Техните търсения на нови изразни средства, философски възгледи и имплементация на нови похвати във визуалния език, който плакатът използва, ги мотивират активно да изследват други направления и аспекти в изкуството.

В това дисертационно изследване се проследяват историческите предпоставки за появата на плаката. Нуждата от неговото изучаване и културното извисяване на художниците-плакатисти обосновава настоящото

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

изследване. В него се анализират спецификите и методите на образователния процес по „Плакат“ и „Визуална комуникация“ — тема, която до момента не е достатъчно разработена. Дисертацията се стреми не само да разгледа тази сложна задача, но и да покаже и докаже влиянието, което Полската плакатна школа оказва върху българския образователен процес. Влиянието на полските плакати, което се усеща през последните девет десетилетия — от тежките години след Първата световна война, през Втората световна война, до „златния век“ на варшавската плакатна школа и големите български майстори на плаката, достига до настоящето.

Дисертационният труд доказва своята значимост чрез разкритията, направени чрез исторически, системни и сравнителни анализи, илюстрирани с примери от съвременната визуална култура и проведени интервюта с експерти в областта на плаката и изкуството. Трудът разкрива богатството и разнообразието на полската плакатна традиция и нейното влияние върху българското плакатно изкуство, като по този начин утвърждава ключовото значение на специалността „Плакат и визуална комуникация“ към Националната художествена академия за културното развитие и съхранение на визуалните традиции в България.

Обучавайки новите поколения плакати, в традициите на големите майстори, като се започне от полските художници Тадеуш Гроновски, Тадеуш Трепковски, Ян Леница, Ян Млодоженец, които оказват влияние и допринасят за разпространението на нови методи на обучение, пренесени в Софийската академия от проф. Иван Газдов, с подкрепата на проф. Александър Поплилов, тези преподаватели оставят най-ярквата следа във визуалната култура в

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

България. Техните ученици и последователи, като проф. д-р Кристина Борисова, проф. Георги Янков, проф. Николай Младенов, доц. д-р Стоян Дечев, доц. д-р Ненко Атанасов и доц. д-р Георги Павлов, продължават да предават знанията и философските възгледи на младите артисти, създавайки новото поколение културни дейци. Този обмен на идеи и практики обогатява плаката и визуалната комуникация в България, полагайки основите за нови открития и тенденции сред младите творци.

В резултат на всички тези установени факти, изследването подчертава важната роля на художественото образование и необходимостта от развитието на визуалната култура на международно ниво, осъществявано в Националната художествена академия. Създаването на иновативни и ефективни образователни методи и нуждата от по-нататъчни изследвания и усъвършенствания в художественото образование в България са ключови за поддържането и развитието на плакатното изкуство и визуалната комуникация. Сътрудничеството и обменът на информация, организирането на симпозиуми и други значими събития между различни страни по света, акцентират върху разнообразието и богатството на различните плакатни традиции и визуални култури.

Това изследване разглежда важен аспект от визуалните традиции в България и наследството на Полската плакатна школа, което продължава да вдъхновява и обогатява съвременната образователна практика в изкуството на плаката и визуалната комуникация в България. и богатството на различните плакатни традиции и визуални култури.

7. Благодарности от първо лице

Тук ще си позволяя да използвам лична форма на изказ, заради необходимостта от това. Невъзможно е да не се споменат имената на всички преподаватели в катедра „Плакат и визуална комуникация“, които със своето търпение и загриженост изтърпяха моето колебание, недостатъчния първоначален напредък и забавяне в създаването на това дисертационно изследване: На проф. Георги Янков за изключителното търпение, лично отношение към мен и разбиране като научен ръководител на дисертацията. На проф. д-р Кристина Борисова за непрекъснатата комуникация и интерес за растежа на изследването. На доц. д-р Ненко Атанасов и доц. д-р Георги Павлов, които ме снабдяваха постоянно с информация относно изследването, предлагаха ми винаги своята помощ, както и ме включваха в различни проекти, свързани с Национална художествена академия – нашия втори дом. На проф. д-р Николай Младенов, който се включваше епизодично и за кратко в моето следване на докторант, но като „патриарха“ в катедрата ме насочваше в правилната посока и не ме остави през най-големите ми колебания. Не на последно място на доц. д-р Стоян Дечев. Знам, че няма да е доволен да чете следните редове, тъй като скромността и характера му не насърчават това, но той беше една от най-големите опори за мен в тези четири години, а и през целият ми престой в НХА. Няма да изброявам всичките му заслуги за това, което постигнах благодарение на него, защото няма да ми стигнат и 100 страници.

Трябва и е задължително да изкажа своите най-откровени благодарности, и късмета, с който съм роден, на моето семейство и близки приятели, които ме подкрепяха и не спряха да ми помагат по всевъзможни начини през цялото това приключение. На моята майка, татко и съпруга, които бяха нагърбени със задачата да четат, коментират и дискутират с мен написания текст, както и да го редактират при нужда. И не на последно място на моята кума и най-близък приятел Мирослава Стоянова за постоянното съблюдаване на моя труд, професионални препоръки и редакции от нейна страна.

8. Научни публикации

1. Изкуство и критика. София, Национална художествена академия, 2022, бр.1, Бората, Емилио. „Изкуството на плаката и ролята му в пропагандата“
2. Изкуство и критика. София, Национална художествена академия, 2022, бр.1, Бората, Емилио. „Плакатът трябва да пее“ Свободата на изказа – специфичен език и нови търсения“

9. Библиография

- [1]. Дадаизъм, Wikipedia, Wikimedia Foundation, 22 September 2020, Available from: <https://w.wiki/7Rgj>
- [2]. Босилков, С., 1949. Плакатът пред нови задачи. Списание Изкуство, с.827-828
- [3]. Босилков, С., 1949. Плакатът пред нови задачи. Списание Изкуство, с.838
- [4]. Аврамов, Д., 1988. Примерът на полския плакат. Списание Изкуство, с.15
- [5]. Босилков, С., 1949. Плакатът пред нови задачи. Списание Изкуство, с.829
- [6]. Аврамов, Д., 1988. Примерът на полския плакат. Списание Изкуство, с.10
- [7]. Илиева, И., 2016. Личностно-ориентиран образователен процес в условията на интерактивност. Образование: двумесечно научно-методическо списание, годишнина 25, бр. 1, с.101
- [8]. Димчев, В., 1993. Изобразително изкуство: Методика. София: Просвета, с.154. ISBN 954-01-0419-X

[9]. Дамянов, Б., 2004. Методи в обучението по изобразително изкуство. София: Нова звезда, с.10. ISBN 954-8981-54-8

[10]. Дамянов, Б., 2004. Методи в обучението по изобразително изкуство. София: Нова звезда, с.12-13. ISBN 954-8981-54-8

[11]. Дамянов, Б., 2004. Методи в обучението по изобразително изкуство. София: Нова звезда, с.17. ISBN 954-8981-54-8

[12]. Дамянов, Б., 2003. Пленерът и обучението по изобразително изкуство. Пловдив: Университетско издателство "Паисий Хилендарски", с.44. ISBN 954-423-277-X

[13]. Дамянов, Б., 2004. Методи в обучението по изобразително изкуство. София: Нова звезда, с.21. ISBN 954-8981-54-8

[14]. Савчева, М., & Мойнова, М., 2008. Интерактивни методи в обучението по изобразително изкуство. София: Просвета, с.3-4. ISBN 978-954-360-039-7

[15]. Балчева-Божкова, М., 2021, Основаване на Държавното рисуващо училище. Достъпно от: <https://nha.bg/bg/novina/osnovavane-na-durjavnoto-risuvalno-uchilishte>

[16]. Николай I (Русия), Wikipedia, Wikimedia Foundation, 22 March 2023, Available from: <https://w.wiki/7Rgi>

[17]. Kurpik, M., & Parszewska, D., & Szydłowska, A., 2008. Warszawski plakat. Warsaw's Poster. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, p.47-48, ISBN 978-83-7100-945-7

[18]. Kurpik, M., & Parszewska, D., & Szydłowska, A., 2008. Warszawski plakat. Warsaw's Poster. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, p.49, ISBN 978-83-7100-945-7

[19]. Kurpik, M., & Parszewska, D., & Szydłowska, A., 2008. Warszawski plakat. Warsaw's Poster. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, p.50, ISBN 978-83-7100-945-7

[20]. Национална художествена академия, Плакат и визуална комуникация, [Прегледан 20 септември 2022] Достъпен от: <https://nha.bg/bg/stranica/plakat-i-vizualna-komunikaciy>

[21]. Василева, Щ., 2020. Усмехнатият плакат на проф. Николай Младенов в галерия "Нова". [Прегледан 15 декември 2022] Достъпен от: <https://iridasliven.com/2020/10/15/%D1%83%D1%81%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84-%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9-%D0%BC%D0%BB/>

10. Използвана литература

1. Austoni, A., 2010. The Legacy Of Polish Posters. Smashing Magazine. [Viewed on 10. April 2022] Available from <https://www.smashingmagazine.com/2010/01/the-legacy-of-polish-poster-design/>
2. Folga-Januszewska, D., 2013. Plakat filmowy w Polsce. Olszanica: Bosz. ISBN:978-83-7576-165-8
3. Kurpik, M., & Parszewska, D., & Szydłowska, A., 2008. Warszawski plakat. Warsaw's Poster. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie. ISBN 978-83-7100-945-7
4. Pack, S., 2021. Film Posters of the Russian Avant-Garde. USA: Taschen. ISBN 978-3-8365-8952-9
5. Schubert, Z., 2012. Plakat musi spiewac! Poznan:Muzeum Narodowe w Poznaniu. ISBN 978-83-89053-89-3
6. Аврамов, Д., 1988. Примерът на полския плакат. Списание Изкуство
7. Антипешева, Ц., 2011. Традиционни и интерактивни методи в обучението по механика. [Прегледан 06 юни 2022] Достъпен от: <http://www.sustz.com/journal/VolumeI/Number8/Papers/TsvetanaAntipeshva.pdf>

8. Атанасов, Н., 2023. Непреходните задачи в дисциплините „Плакат“ и „Визуална комуникация“ в процесът на обучение в специалност „Плакат и визуална комуникация“ на НХА – ценности и развитие, Пета научна конференция на катедра „Плакат и визуална комуникация“
9. Балчева-Божкова, М., 2021, Основаване на Държавното рисуващо училище. Достъпно от: <https://nha.bg/bg/novina/osnovavane-na-durjavnoto-risovalno-uchilishte>
10. Босилков, С., 1949. Плакатът пред нови задачи. Списание Изкуство
11. Василева, Щ., 2020. Усмехнатият плакат на проф. Николай Младенов в галерия "Нова". [Прегледан 15 декември 2022] Достъпен от: <https://iridasliven.com/2020/10/15/%D1%83%D1%81%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84-%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9-%D0%BC%D0%BB/>
12. Газдов, И., 1989. Експериментални задачи в обучението по плакат. списание Промислена естетика. Декоративно изкуство, годишнина 12, бр.4, с. 30-32.
13. Газдов, И., 1994. Иван Газдов за плаката. София: Типирах ISBN 9549000915
14. Газдов, И., 2008. Авторски плакат. София : Ателие Аб ISBN 978-954-737-753-0
15. Газдов, И., 2011. Авторски плакат. София: Идея Дизайн ISBN 978-954-92444-3-4
16. Дадаизъм, Wikipedia, Wikimedia Foundation, 22 September 2020, Available from: <https://w.wiki/7Rgj>

17. Дамянов, Б., 2003. Пленерът и обучението по изобразително изкуство. Пловдив: Университетско издателство "Паисий Хилендарски". ISBN 954-423-277-X
18. Дамянов, Б., 2004. Методи в обучението по изобразително изкуство. София: Нова звезда. ISBN 954-8981-54-8
19. Димчев, В., 1993. Изобразително изкуство: Методика. София: Просвета. ISBN 954-01-0419-X
20. Илиева, И., 2016. Личностно-ориентиран образователен процес в условията на интерактивност. Образование: двумесечно научно-методическо списание, годишнина 25, бр. 1, с. 101-106.
21. Национална художествена академия, Плакат и визуална комуникация, [Прегледан 20 септември 2022] Достъпен от: <https://nha.bg/bg/stranica/plakat-i-vizualna-komunikaciy>
22. Николаева, Р., 2018. Конструктивизмът – теоретична основа на интерактивното обучение. [Прегледан 03 юни 2022] Достъпен от: <https://diuu.bg/emag/6928/2/>
23. Николай I (Русия), Wikipedia, Wikimedia Foundation, 22 March 2023, Available from: <https://w.wiki/7Rgi>
24. Петков, Ц., 1941. Психология на творческия образователен процес. София
25. Попова, Л., 2014. Взаимодействието учители-родители в съвременния образователен процес. Педагогически алманах: педагогическо списание на Великотърновски университет "Св. Св. Кирил и Методий", годишнина 22, бр.1, с. 50-57.
26. Савчева, М., & Мойнова, М., 2008. Интерактивни методи в обучението по изобразително изкуство. София: Просвета. ISBN 978-954-360-039-7
27. Стефанов, С., 2014. Иновации в българското изкуство от края на XX и началото на XXI век. София: Национална художествена академия. ISBN 978-954-2988-13-7

Емилио Бората „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България“

28. Тасев, Д., 2014. Плакати Тасев. София: Баги Дизайн ISBN 987-619-90323-1-2